

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

IV. ÚS 179/05-8

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí senátu 21. júna 2005 predbežne prerokoval sťažnosť A. T., bytom K., vo veci namietaného porušenia jej základných práv podľa čl. 12, čl. 16, čl. 19, čl. 26 a čl. 38 Ústavy Slovenskej republiky rozhodnutím Sociálnej poisťovne, ústredia Bratislava, o priznaní starobného dôchodku v spojení s postupom Ing. Ľ. K. a Ministerstva práce, sociálnych vecí a rodiny Slovenskej republiky a takto

r o z h o d o l :

Sťažnosť A. T. o d m i e t a .

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 13. júna 2005 doručená sťažnosť A. T. (ďalej len „sťažovateľka“) vo veci namietaného porušenia jej základných práv podľa čl. 12, čl. 16, čl. 19, čl. 26 a čl. 38 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) rozhodnutím Sociálnej poisťovne, ústredia Bratislava (ďalej len „sociálna poisťovňa“) o priznaní starobného dôchodku v spojení s postupom Ing. Ľ. K. a Ministerstva práce, sociálnych vecí a rodiny Slovenskej republiky (ďalej len „ministerstvo“).

Zo sťažnosti a pripojených dokladov vyplýva, že sťažovateľka bola od 12. septembra 1966 do 30. septembra 2003 „... zamestnaná v U. s. r. o., K. (V. K.)“. V sťažnosti sťažovateľka uviedla, že „Ešte počas trvania pracovného pomeru som sa na rekondičnom pobyte v P., ktorý mi poskytol zamestnávateľ, dňa 23. 9. 2003 zranila. Nemocenské dávky mi likvidoval zamestnávateľ až do 18. 1. 2004 a od 20. 1. 2004 som požiadala o starobný dôchodok. Žiadala som o SD podľa zákona 461/2003, ale Sociálna poisťovňa B. mi zaslala SD podľa Z. z. 100/1988. Ihneď som zažiadala o vysvetlenie z akého dôvodu a žiadala som dôchodok pozastaviť s okamžitou platnosťou, pretože o takýto dôchodok nemám záujem, ale na moje prosby a žiadosti nereagovali a telefónne linky boli nedostupné. Pán minister Ing. K. vyhlásil Generálny pardón 2004 s možnosťou doplatenia dlžného sociálneho poistenia, a tak som doplatila 3 x 1.120,- t. j. 3.360,- a požiadala som ministra K. o udelenie Ministerského pardónu, pretože moje dobrovoľné poistenie v SP zaslané poštou ani na vedomie vziať nechceli v r. 2003 a tvrdili, že ak som práceneschopná, nemám sa prečo hlásiť ako dobrovoľne nezamestnaná. Môj doplatok nerešpektovali, ale finančnú čiastku si ponechali a vlastne ma drzo a bezočivo okradli“.

Porušenie označených základných práv vidí sťažovateľka v tom, že:

„a) Vláda SR pripravovala Zákon od 1. 7. 2003, preto som nepovažovala za nutné odporovať svojmu zamestnávateľovi podpísať Dohodu o skončení pracovného pomeru ku 30. 9. 2003, kedy som dovърšila vek odchodu do dôchodku. Vtedy som ešte netušila, že sa ešte v tom istom mesiaci zraním a môj zamestnávateľ ma i napriek nemocenským dávkam prinúti pracovný pomer ukončiť. Vláda však rozhodla spustiť dôchodkovú reformu až od 1. 1. 2004. Pán minister ak začal uplatňovať svoje zákony od 1. 1. 2004 mal pracovníkov Sociálnej poisťovne dostatočne informovať a zistiť, či dostatočne poznajú pravidlá nového zákona a nie spustiť zákon a jednotliví pracovníci sa správajú podľa toho, čo vedia a občanov uvádzali do omylu. Presne tak to vyzeralo v Sociálnej poisťovni K., že posadili pracovníčku, ktorá pozberala doklady, ktoré som jej predložila a podľa nej bolo všetko v úplnom poriadku. Pán minister pripúšťa, že sa omyly môžu stať, veď chyby a nedostatky sa praxou vyjasnia. Aj keď v mojom prípade ide o súhrn náhod a omylov, ale svoju neodbornosť priznať nechcú. Pán minister mi dovolil doplatiť dlžné, nezanedbateľné

poistné, odpustiť sebe a sebe podobným penále. Pán minister sa neunúva čítať sťažnosti občanov a na moje listy odpovedajú akísi pracovníci ministerstva. (...) Od 12. 9. 1966 – 30. 9. 2003 mám zamestnávateľom uhradené všetky odvody do poistných fondov. Mesiace 10, 11, 12/2003 bola som práceneschopná a aj napriek tomu som bola povinná platiť odvody a tie som uhradila do konca r. 2004, ktoré však SP nechce rešpektovať. (...)

1. Sociálna poisťovňa Bratislava trvá na ukončení pracovného pomeru do 31. 12. 2003.

2. Ministerstvo PSV a R pripúšťa byť aj dobrovoľne nezamestnaný a platiť si aj napriek nemoci poistné fondy, vedeli to len zainteresovaní pracovníci Ministerstva.

Jeden minister, dve inštitúcie, dva varianty výkladu. Jeden dôchodok a dva zákony 100/1988 a 461/2003.“

Sťažovateľka zastáva názor, že v jej prípade nie je možné žiadať iný súd, ktorý by chránil jej základné práva, a navrhuje, aby ústavný súd rozhodol vo veci samej tak, že: „Na základe uvedených skutočností je Sociálna poisťovňa Bratislava povinná rešpektovať priznanie starobného dôchodku podľa Z. z. 461/2003 odo dňa 20. 1. 2004 doposiaľ, a to bezodkladne.“

II.

Podľa čl. 127 ods. 1 ústavy ústavný súd rozhoduje o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

Ústavný súd podľa § 25 ods. 1 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) každý návrh predbežne prerokuje na neverejnom zasadnutí bez prítomnosti navrhovateľa. Pri predbežnom prerokovaní každého návrhu ústavný súd skúma, či dôvody

uvedené v § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde nebránia jeho prijatiu na ďalšie konanie. Podľa tohto ustanovenia návrhy vo veciach, na ktorých prerokovanie nemá ústavný súd právomoc, návrhy, ktoré nemajú náležitosti predpísané zákonom, neprípustné návrhy alebo návrhy podané niekým zjavne neoprávneným, ako aj návrhy podané oneskorene môže ústavný súd na predbežnom prerokovaní odmietnuť uznesením bez ústneho pojednávania. Ústavný súd môže odmietnuť aj návrh, ktorý je zjavne neopodstatnený.

Predmetom sťažnosti je tvrdenie sťažovateľky, že rozhodnutím sociálnej poisťovne (č. 485 928 7160 zo 7. mája 2004) o priznaní starobného dôchodku v spojení s postupom Ing. L. K. a ministerstva boli porušené jej označené základné práva.

Z citovaného čl. 127 ods. 1 ústavy vyplýva, že ústavný súd rozhoduje o sťažnostiach týkajúcich sa porušenia základných práv alebo slobôd vtedy, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd. Namietané porušenie niektorého zo základných práv alebo slobôd teda nezakladá automaticky aj právomoc ústavného súdu na konanie o nich. Podstatou účinnej ochrany základných práv a slobôd občana je okrem iného aj opravný prostriedok, ktorý má fyzická osoba alebo právnická osoba k dispozícii vo vzťahu k tomu základnému právu alebo slobode, porušenie ktorých sa namieta, a ktorý jej umožňuje odstrániť ten stav, v ktorom vidí porušenie svojho základného práva alebo slobody (I. ÚS 118/04).

Pokiaľ ústavný súd pri predbežnom prerokovaní sťažnosti fyzickej alebo právnickej osoby zistí, že ochrany toho základného práva alebo slobody, porušenie ktorých namieta, sa sťažovateľ mohol domôcť využitím jemu dostupných a aj účinných právnych prostriedkov nápravy pred iným súdom, musí takúto sťažnosť odmietnuť z dôvodu nedostatku svojej právomoci na jej prerokovanie (napr. I. ÚS 103/02).

Podľa čl. 142 ods. 1 ústavy súdy preskúmavajú aj zákonnosť rozhodnutí orgánov verejnej správy a zákonnosť rozhodnutí, opatrení alebo iných zásahov orgánov verejnej moci, ak tak ustanoví zákon. Podľa § 7 ods. 2 Občianskeho súdneho poriadku (ďalej aj „OSP“) v znení účinnom od 1. septembra 2003 v občianskom súdnom konaní súdy

preskúmajú aj zákonnosť rozhodnutí orgánov verejnej správy a zákonnosť rozhodnutí, opatrení alebo iných zásahov orgánov verejnej moci.

Podľa čl. 46 ods. 2 ústavy kto tvrdí, že bol na svojich právach ukrátený rozhodnutím orgánu verejnej správy, môže sa obrátiť na súd, aby preskúmal zákonnosť takéhoto rozhodnutia, ak zákon neustanoví inak. Z právomoci súdu však nesmie byť vylúčené preskúmanie rozhodnutí týkajúcich sa základných práv a slobôd.

Podľa § 244 OSP v správnom súdnictve preskúmajú súdy na základe žalôb alebo opravných prostriedkov zákonnosť rozhodnutí a postupov orgánov verejnej správy.

Podľa § 250i (tretej hlavy piatej časti OSP nazvaná „Rozhodovanie o opravných prostriedkoch proti rozhodnutiam správnych orgánov“) sa podľa ustanovení tejto hlavy postupuje v prípadoch, v ktorých zákon zveruje súdom rozhodovanie o opravných prostriedkoch proti neprávoplatným rozhodnutiam správnych orgánov.

Pri posudzovaní splnenia tejto podmienky ústavný súd zobral do úvahy, že rozhodnutia o dávkach dôchodkového zabezpečenia sú preskúmateľné všeobecným súdom podľa § 244 až 250s OSP [§ 122 ods. 1 zákona č. 100/1988 Zb. o sociálnom zabezpečení v znení neskorších predpisov platného do 31. decembra 2003 a rovnako aj § 219 ods. 1 zákona č. 461/2003 Z. z. o sociálnom poistení v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o sociálnom poistení“)].

Navyše, podľa § 250s ods. 2 OSP vo veciach dôchodkového zabezpečenia možno podať proti rozhodnutiu krajského súdu (ako súdu prvostupňového) odvolanie, o ktorom rozhodne Najvyšší súd Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“) a proti rozhodnutiu najvyššieho súdu o odvolaní je prípustné aj dovolanie.

V danom prípade na preskúmanie napadnutého rozhodnutia sociálnej poisťovne bola teda daná právomoc všeobecných súdov. Z príloh pripojených k sťažnosti, ako aj z informácie poskytnutej ústavnému súdu Krajským súdom v Košiciach (ďalej len

„krajský súd“) vyplýva, že sťažovateľka podala 29. mája 2004 proti rozhodnutiu sociálnej poisťovne č. 485 928 7160, ktorým jej bol priznaný starobný dôchodok, opravný prostriedok, ktorý však zobrala 15. decembra 2004 späť. Na základe tohto procesného úkonu sťažovateľky krajský súd rozhodnutím sp. zn. 1 Sd 147/04 z 20. januára 2005 konanie v jej právnej veci zastavil.

Takéto správanie sťažovateľky nemožno považovať za účinné využitie dostupného právneho prostriedku nápravy, ktorého vyčerpanie je podľa citovaného čl. 127 ods. 1 ústavy, resp. podľa § 53 ods. 1 zákona o ústavnom súde podmienkou právomoci ústavného súdu na konanie vo veci individuálnej ochrany základných práv a slobôd ústavným súdom, resp. jedným z atribútov prípustnosti sťažnosti podľa tohto článku ústavy.

Keďže v danej veci sťažovateľky bola daná právomoc všeobecného súdu v správnom súdnictve rozhodovať o napadnutom rozhodnutí najmä so zreteľom na to, že podľa jej tvrdení týmto rozhodnutím mali byť porušené jej základné práva, nemožno túto právomoc správneho súdnictva nahradiť konaním pred ústavným súdom.

Vzhľadom na uvedené a tiež s poukazom na princíp subsidiarity vyplývajúci z čl. 127 ústavy je vylúčená právomoc ústavného súdu meritórne konať a rozhodovať o uplatnených námietkach porušenia označených základných práv sťažovateľky (pozri napr. I. ÚS 22/03, I. ÚS 53/03, I. ÚS 76/04).

Sťažovateľka medzi orgánmi verejnej moci, proti ktorým jej sťažnosť smeruje, uvádza aj Ing. L. K. (ministra práce sociálnych vecí a rodiny Slovenskej republiky) a ministerstvo. V súvislosti s tým ústavný súd poukazuje na ustanovenie § 120 ods. 1 prvej vety a ods. 2 zákona o sociálnom poistení, v zmysle ktorých sociálne poistenie vykonáva sociálna poisťovňa ako verejnoprávna inštitúcia zriadená na výkon sociálneho poistenia. V nadväznosti na to ústavný súd konštatuje, že z ničoho, čo je uvedené v sťažnosti a v jej prílohách, však nemožno vyvodiť priamu príčinnú súvislosť medzi týmito označenými porušovateľmi sťažovateľkiných práv a rozhodovaním sociálnej poisťovne, ktorým jej bol

priznaný starobný dôchodok. Preto je sťažnosť v časti týkajúcej sa Ing. Ľ. K. a ministerstva zjavne neopodstatnená.

Ústavný súd ďalej poukazuje na ustanovenie § 53 ods. 3 zákona o ústavnom súde, podľa ktorého sťažnosť možno podať v lehote dvoch mesiacov od právoplatnosti rozhodnutia, oznámenia opatrenia alebo upovedomenia o inom zásahu. Táto lehota sa pri opatrení alebo inom zásahu počíta odo dňa, keď sa sťažovateľ mohol o opatrení alebo inom zásahu dozvedieť. Zákon o ústavnom súde neumožňuje zmeškanie tejto kogentnej lehoty odpustiť (pozri napr. IV. ÚS 14/03).

Ústavný súd konštatuje, že konanie vo veci priznania starobného dôchodku sťažovateľky bolo právoplatne skončené 20. januára 2005 a predmetnú sťažnosť ústavnému súdu podala až 13. júna 2005, t. j. v čase, keď už uplynula lehota ustanovená pre tento typ konania pred ústavným súdom, preto bolo potrebné jej sťažnosť odmietnuť aj ako podanú oneskorene podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde.

Z týchto dôvodov ústavný súd sťažnosť sťažovateľky po jej predbežnom prerokovaní v senáte podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde odmietol pre nedostatok právomoci ústavného súdu pre zjavnú neopodstatnenosť, ako aj pre oneskorenosť.

Nedostatok právomoci ústavného súdu, zjavnú neopodstatnenosť sťažnosti ani oneskorenosť jej podania nemožno odstrániť. Preto ústavný súd nevyzval sťažovateľku, aby preukázala svoje majetkové pomery za účelom ustanovenia právneho zástupcu v konaní pred ústavným súdom, ktoré vo svojej sťažnosti taktiež požadovala.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 21. júna 2005